

Kljub umetnim satelitom

Ena izmed značilnosti današnjega časnikarstva je v tem, da se skoraj vedno omejuje na poročanje dogodkov. Komentarji niso zaželeni. In poročevalci to vedo. Posebni dopisniki, ki jih pošiljajo veliki dnevniki, tiskovne agencije in radiotelevizijska omrežja tja, kjer je ravno izbruhnila kaka »kriza«, so visoko kvalificirani strokovnjaki za »lov na dogodke«, katere znajo prikazati v besedi in sliki kar najbolj plastično. Dogodek sam, ta je predmet njihovega zanimanja, in naročeno jim je, naj poročajo o **dogodkih**. Na kraj »kritičnega dogajanja« jih pošljejo z letalom. Dan prej so bili morda še na drugem koncu sveta, pa dobe po brzojavu ali po telefonu naročilo, naj sedejo v prvo letalo in se odpeljejo tja in tja.

Nekaj ur po prihodu že »poročajo«, kar so videli. V malo urah znajo priti v stik z ljudmi, ki potegujejo za niti dogajanja. Fotografirajo jih, jih intervjuvajo in si ustvarijo svojo sodbo o dogajanju po tem, če so jim ti ljudje simpatični ali ne. Na hitro zberejo še nekaj informacij o njih od kolegov, ki so bili že prej tam, in najpozneje čez štiriindvajset ur, včasih pa celo že samo nekaj ur po njihovem prihodu v žarišče nove »mednarodne krize«, lahko beremo ali slišimo po radiu njihova poročila o dogodkih, ki spravljajo svet v novo napetost, povzročajo mrzlična posvetovanja vlad, proteste, odpošiljanje s posebnimi diplomatskimi misijami poverjenih »posebnih poslanca« raznih predsednikov, izkrcavanja zborov mornariških strelcev in premike mornariških sil, ki obsegajo po sto in več vojnih ladij. O vzrokih vsega tega pa smo obveščeni po ljudeh, katerim se še nekaj ur prej ni sanjalo o kraju, iz katerega pošiljajo zdaj brzojavke in posebne dopise, in morda niso imeli niti pojma, da taki kraji in ljudje sploh obstajajo.

Dejansko smo brali ob izbruhu krize v Dominikanski republiki, da je neka velika agencija odposlala svojega dopisnika iz Saigona v Santo Domingo. Morda ni imela na razpolago drugega, ali pa je bilo ravnateljstvo agencije mnenja, da je tisti, ki je prisostvoval »izkrcanjem« mornariških strelcev in bojem v Vietnamu, pravi »špecialist« za to, ki bo znal najbolje ugotoviti, kaj se dogaja v Santo Domingu. Kakor hitro se potem dogodki v žarišču nove krize nekoliko poležejo ali pa se »kriza« ustali, pošljejo delodajci reporterje špecialiste spet drugam, v kako novo »žarišče mednarodne napetosti«. Tako poznamo nekega posebnega dopisnika, ki kot obseden potuje sem in tja, zdaj poroča iz Bolivije, naslednji dan je v Oslu, in dan nato intervjuva kakega slavnega pisatelja v Parizu. Mi pa naj bi verjeli, da so vsa njegova »posebna poročila« zares informativna in da nam podaja pravo podobo resničnosti.

V tej »špecializaciji«, v tej »tehniški« poročanja, ko si posebni dopisniki šele v letalu

(Nadaljevanje s 3. strani)

KAJ SE DOGAJA V SANTO DOMINGU?

Švicarski dnevnik »Neue Zürcher Zeitung«, ki prinaša že desetletja o mednarodnih zadevah vedno najboljše dokumentirana in najresnejša poročila, je objavil te dni obširen dopis o dogajanju v Dominikanski republiki, pod naslovom »Ozadje krize v Santo Domingu«. V dopisu, ki je bil poslan iz Santo Dominga, je najprej poudarjeno, da igrajo boji za osebno oblast v dogajanju v Dominikanski republiki veliko vlogo in vpliva teh osebnih ambicij ni mogoče do kraja ugotoviti. Vendar pa gre v bistvu za pojav prave socialne revolucije, ker izhaja ta iz velike večine dominikanskega naroda. K temu pa se pridružuje poskus komunistov — kot je z njihove strani tudi razumljivo — da izkoristijo to revolucijo v svoje namene. Sledila je od zunaj ameriška intervencija in končno poskus Washingtona, da da tej intervenciji vseameriško obliko ter da hkrati ustvari tudi za bodočnost učinkovito sredstvo proti komunizmu v latinski Ameriki.

Dopisnik opozarja na dejstvo, da se upor ni začel v ljudstvu, ampak da se je skupina mladih častnikov uprla svojim generalom. Ti generali so zrastle pod Trujillom, so z njim sodelovali in imeli korist od njegovega despotičnega režima, ki je trajal 31 let. Ko je bil poldrugo leto po umoru Trujilla na svobodnih volitvah izvoljen za predsednika Juan Bosch, voditelj levičarske, a demokratične Partido Revolucionario Dominicano in sicer s 60-odstotno večino, so ga generali že čez devet mesecev vrgli in odpravili njegovo demokratično ustavo. Ker pa so vedeli, da narod ne bo več trpel nobene vojaške diktature, so ostali v ozadju in porinili naprej nekako civilno vladno, za katere proceljem pa so oni obdržali vso oblast. V navidezni vladi se je počasi prikopal naprej Donald Reid Cabral, sposoben in sorazmerno pošten trgovec, a brez prave politične izkušenosti. Poskusil je omejiti korupcijo in se rešiti navezanosti na vojaške kroge s tem, da je izigraval enega generala proti drugemu, nekatere pa je poslal kot veleposlanike v tujino. Izkazal se je kot spreten taktik, toda s tem se je zapletel v mrežo intrig. Poleg tega so ga obdolžili še nepotizma, tako da ga je začelo ljudstvo končno identificirati z generali in z njihovimi interesi.

JUAN BOSCH JE NEODLOČNEŽ

Ko so se mladi častniki uprli Cabralovi vladi in svojim predpostavljanim ter hoteli napraviti konec slabemu vladanju, so storiili to v sporazumu s prejšnjim predsednikom Juanom Boschom, ki je živel v pregnanstvu na otoku Puerto Rico. Bosch je potreboval te častnike, ki naj bi mu omogočili povratek, oni pa so potrebovali njega,

da bi lahko nastopili kot branivci ustavnosti in demokracije in imeli tako ljudstvo za seboj. Lačno, toda nikakor ne komunistično dominikansko ljudstvo, pa tudi odgovorni krogi premožnih slojev, so bili siti političnih prevratov in vojaške klike, ki je izmzgavala deželo, in so si željno želeli nazaj demokratično ustavo, pravo civilno vladno in red demokratične države. To željo je mogoče ugotoviti celo v najbolj preprostih ljudskih plasteh — ugotavlja dopisnik švicarskega dnevnika — in bilo bi pogubno, če bi te splošne in globoke ljudske želje ne upoštevali.

Upor je bil res izveden z namenom, da se vrne Juan Bosch. Na dan upora, 24. aprila, je bilo že pripravljeno za vzlet letala, ki naj bi ga pripeljal nazaj, in tudi sam je takoj po začetku upora naznanil, da se bo z letalom vrnil. Vendar pa se je predolgo obotavljal. Uporniki so pozvali ljudstvo na ulice. V nedeljo, 25. aprila, so demonstrirale množice v Santo Domingu za Juana Boscha. Boschovi pristaši v parlamentu so spet proglasili veljavnost prejšnje ustave. Do Boschovega povratka pa je bil izvoljen za začasnega predsednika republike Molina Ulena. Še isti dan pa so začeli nekateri skrajno levi elementi med uporniki razdeljevati orožje prebivavstvu, predvsem študentom, zanemarjenim mladostnikom in ljudem iz najrevnejših mestnih četrti. Prišlo je do prvih spopadov s silami, ki naj bi bile skrbne za red. V mesto so se pripeljali na tovornjakih kmetje iz okoliških krajev, oboroženi s kamni in gorjačami, da bi pomagali upornikom.

WESSIN Y WESSIN POSEŽE VMES

Ta razvoj je pripravil poveljnika najmočnejših dominikanskih vojaških enot, brigadnega generala Wessin y Wessina do tega, da je zapovedal letalstvu, naj napade upornike. Letala so jih obstreljala s strojnimi, letalskimi topovi in raketami. Njihov glavni cilj je bilo civilno prebivavstvo. Ti letalski napadi so dokončno spravili prebivavstvo na stran upornikov in močno desničarski Wessin y Wessin je postal na mah najbolj zasovražen človek v deželi. Dotedaj se je držal bolj v ozadju, čeprav je bil on tisti, ki je leta 1963 organiziral državni upor proti Boschu.

Tragedija upora v Dominikanski republiki in glavni vzrok vseh sedanjih zapletljivih zaradi nje je v tem, da je Juan Bosch neodločen človek in da se le nerad izpostavlja nevarnosti. Vedno spet je obljubil, da bo takoj odletel v Santo Domingo, in vedno spet je polet odpovedal. S tem je uporniško gibanje izgubilo svojo odločnost in strnjenoost. Mornarica, ki je ostala do-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 30. maja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.00 O vincu zapojmo; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Otroka kapitana Granta«. Napisal Jules Verne, prevod in dramatisacija Desa Kraševac. Sesti in zadnji del; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi. Urednika Mitja Volčič in Dušan Cerne; 15.00 Pojeta: Milva in Adriano Celentano; 15.30 »Kakor listje v vetru«. Drama v štirih dejanjih, napisal Giuseppe Giacosa, prevedel Slavko Rebec. Igra Radijski oder, režira Jože Peterlin; 18.30 Kino, včeraj in danes, pripravil Sergij Vesel; 20.30 Iz slovenske folklore: Niko Kuret; »Pratika za prvo polovico junija«; 21.00 Vabilo na ples.

♦ PONEDELJEK, 31. maja, ob: 11.45 Naš jukebox; 12.15 Niko Kuret: »Pratika za prvo polovico junija«; 13.30 Z glasbenih festivalov; 17.20 Širimo obzorja: »Od Ikara do reakcijskega letala«; 18.00 Ne vse, toda o vsem — poljudna radijska enciklopedija; 19.15 Plošče za vas: 33. quiz oddaja; 21.00 Luigi Cherubini: »Medea«, opera v treh dejanjih.

♦ TOREK, 1. junija, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.20 Italijanščina po radiju; 18.30 Solistični instrumenti; 19.15 Dante Alighieri: »Debevčevi in Zakrajškovi prevodi«, pripravil Alojz Rebula; 20.30 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 22.00 Slovenske novelle: Ivo Sorli: »Povest o neki drugi«.

♦ SREDA, 2. junija, ob: 9.30 Glasbena matineja; 10.00 Koncert operne glasbe; 11.00 Slovenske ljudske pesmi — Igra orkester, ki ga vodi Aleksander Bevilacqua. Pojejo: Ljuba Bercé-Košuta, Nora Jančič, Ivan Sancin in Dario Zlobec; 11.25 Moški vokalni ansambel, vodi Humberto Mamolo; 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Prijetna srečanja, izvor motivov in izvajavcev; 15.30 »Kavarnica«. Komedija v treh dejanjih, napisal Carlo Goldoni, prevedel Bratko Kreft. Igrajo člani Slovenske gledališča v Trstu, režira Modest Sancin; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.15 Higijena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 21.00 Simfonični koncert. V odmoru (približno ob 21.50) Knjižne novosti: Josip Tavčar: »Giuseppe Raimondi: L'ingiustizia — Krivica«.

♦ ČETRTEK, 3. junija, ob: 11.45 Neapeljski motivi; 12.15 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danilo Lovrečič; 17.20 Italijanščina po radiju; 17.40 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susy Rim; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Radijska univerza: Guido Fassò: Naravno pravo: »Nezapisani zakoni«; 20.35 Moški zbor »Slovenske Prosvetne zveze« iz Celovca, vodi Valentin Hartmann; 21.00 »Mrtve duše«, Roman N. V. Gogolja, prevedel Josip Vidmar, za radio dramatisiral Jožko Lukeš. Igra Radijski oder, režira Jože Peterlin.

♦ PETEK, 4. junija, ob: 11.45 Mali ansambli; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 13.30 Melodije iz revij in glasbenih komedij; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Slovenski solisti; 19.15 Italija in Južni Slovani v letih 1848-1918; 20.35 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe. V odmoru (približno ob 21.30) Znanost in tehnika: Slavko André: »Zemeljski plin v Severnem morju«.

♦ SOBOTA, 5. junija, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 16.00 Zgodbe prve svetovne vojne: Giani Stuparich: »Zbogom Tina«; 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; 17.20 Drugi Vatikanski koncil. Poročila in komentarji o vesoljnem cerkvenem zboru; 17.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 19.15 Družinski obzornik. Urednik Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Komorni zbor iz Celja, vodi Egon Kunej; 21.00 Alessandro Manzoni: »Zaročenca« (I) »Don Abbondio«, prevedel Andrej Budal, za radio priredil Martin Jevnikar. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu, oddajo vodi Jože Peterlin; 21.40 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

30. maja, *nedelja*: Milica, Ferdinand
 31. maja, *ponedeljek*: Angela, Maja
 1. junija, *torek*: Radovan
 2. junija, *sreda*: Progl. rep., Velimir
 3. junija, *četrtak*: Pavla, Klotilda
 4. junija, *petek*: Franc, Dika
 5. junija, *sobota*: Ferdo, Bonifacij

Pogajanja med Jugoslavijo in EGS

Kot je poročala »Frankfurter Allgemeine Zeitung«, so se v torek končali v Bruslju razgovori, ki so se zadnji čas vodili tam med jugoslovansko delegacijo in delegacijo komisije Evropske gospodarske skupnosti za vprašanja trgovinske izmenjave. Delegaciji sta dokončali s tehničnim preučevanjem trgovinskih vprašanj in bosta predložili zaključke svojim predpostavljenim oblastem. V krogih EGS mislijo, da bo Jugoslavija v doglednem času izrazila EGS željo po sklenitvi trgovinske pogodbe. To bi bilo tudi politično velikega pomena, kot pripominja omenjeni ugledni nemški list.

Jugoslovanska delegacija je dala vedeti, da bi rada Jugoslavija izvažala v EGS toli-

AVSTRIJSKI PREDSEDNIK

V nedeljo so v Avstriji izvolili novega predsednika republike socialista Franza Jonasa s 50,69 odstotki glasov. Njegov protikandidat dr. Alfonz Gorbach, član avstrijske ljudske stranke, je dobil 49,31 odstotkov glasov. Podlegel je le za 64.000 glasov.

Z novimi volitvami se nadaljuje politično ravnovesje v republiki.

SANTO DOMINGO

(Nadaljevanje s 1. strani)

tedaj nevtralna in bi se bila verjetno podredila novi uporniški Boschovi vladi, je 27. aprila prestopila na stran Wessina y Wessina. Zade'o se je, da je upor zadržal Molina Ulena in nekateri drugi vodilni uporniški politiki so si poiskali zavetje v tujih veleposlaništvih.

CAAMANO PRIDE NA VRH

Tedaj pa se je začelo novo pog'javje v boju za oblast v Santo Domingu. Komunisti, ki so se izsolali v Pragi, Pekingu, Moskvi in v Havani, so pomagali polkovniku Caamano, da je nanovo strnil razpadajoče uporniško gibanje. Caamano je bil eden izmed častnikov, ki so se uprli, a nikakor ne njihov voditelj. Samo komunisti pa so med uporniki razpo'agali z dovoljnimi organizacijskimi sposobnostmi. Pač pa bo verjetno še dolgo trajala debata o tem, če so res vzeli vodstvo upora v svoje roke, kot je zatrjeval predsednik Johnson v opravičilo svoje intervencije, in če so bili sploh pripravljeni na to. Dokončnih dokazov niti za to Johnsonovo trditev niti proti njej. Gotovo je vsekakor, da se čuti polkovnik Caamano komunistom zaradi njihove pomoči do neke mere obvezan, čeprav verjetno nima namena, da bi jim odstopil oblast. Vendar pa jim tudi ne obrne hrbta — in v tem vidi Washington g'avno nevarnost.

Zanimivo pa je, da se tako v vzklikanju uporne množice kakor tudi v napisih na zidovih le poredko pojavlja Caamanoovo ime. Ljudstvo zahteva »La Constitución«, ustavo, in pod tem razume demokratično ustavo, ki jo je dal deže'li Juan Bosch. Če bi prišlo do svobodnih volitev, bi verjetno ne bil izvoljen Caamano, ampak Bosch ali prejšnji predsednik Balaguer, ki je prvi usmeril deželo iz Trujillove diktature v de-

ko svojih pridelkov, da bi lahko povečala svoje nakupe v državah EGS. Komisija EGS pa je izrazila željo, da bi tudi industrijski izdelki našli v Jugoslaviji ugodno tržišče.

JEZUITSKI GENERAL

V soboto je bil izvoljen po tretjem skrutiniju za novega predstojnika jezuitskega reda Pietro Arrupe, po rodu Bask. Osemindvajseti naslednik svetega Ignacija, ki ima pomembno besedo v vrhovih cerkvene organizacije, je bil rojen leta 1907 v Bilbao. Najprej je študiral medicino na madridski univerzi, potem pa je stopil v jezuitski red. Bogoslovne nauke je končal na Holandskem in v Združenih državah. Predstojniki so poslali organizativno izredno sposobnega in učenega moža na Japonsko. Tam je doživel atomski napad na Hirošimo in je organiziral prvo pomoč. P. Arrupe je izdal tudi več zgodovinskih in teoloških knjig. Od njega pričakujejo, da bo dal jezuitskemu redu nov zagon v duhu načelne jasnosti, pa tudi prilagojevanja Cerkve sedanji družbi.

mokracijo. V Caamanovi »vladi« pa sede nekateri čudni tipi, kot n. pr. Hector Aristy, ki je pripadal že več strankam in je znan kot oportunist, in še nekateri drugi, ki so že bili v Boschovi vladi, a jih je ta odstavil zaradi korupcije.

IMBERT NIMA ZASLÖMBE V LJUDSTVU

Američani, ki bi radi mirno poravnajo, pa stavijo na moža, ki nima v ljudstvu niti najmanjše zasloombe. To je general Imbert Barrera. Svoj čas se je udeležil uspešne zarote proti Trujilu in dobil zato naslov generala, čeprav ni bil prej niti vojak. Vendar pa ni nikak junak. Prej je bil sam Trujilov človek, bil je guverner neke province, in poleg tega ljudje vedo, da zarotniki Trujila niso umorili iz ljubezni do ljudstva, ampak zaradi tega, da bi sami prišli na oblast. Bil je tudi udeležen pri državnem udaru proti Boschu. Tako vidi ljudstvo v njem izdajavca demokratične ustave. Najhuje pa mu zameri, da se še vedno opira na Wessin y Wessina.

Američanom je sicer jasno, da bi bilo treba izločiti ljudem nepriljubljene častnike, in so že dosegli, da je Imbert poslal osem visokih častnikov v pregnanstvo, same take, ki so bili udeleženi pri državnem udaru proti Boschu. Vendar pa se Američanom zdi, da je bo'lje, če Wessin y Wessin ostane, ker vidijo v njem kot v odločnem desničarju nekako jamstvo proti komunizmu — kar je v skladu z znano zmotno ameriško politiko, ki daje prednost desničarskim diktaturam, ker misli, da se da komunizem pobijati z drugo skrajnostjo. Vendar je v Imbertovi vladi tudi nekaj sposobnih ljudi. Niti Caamano niti Imbert pa nimata sposobnosti in lastnosti, ki bi jih moral imeti bodoči predsednik, da bi rešil deže'o iz njenih političnih in gospodarskih stisk. Tisti, ki take sposobnosti imajo, pa se danes nočejo dati Američanom na razpolago; nobeden noče postati »predsednik po milosti Yankeejev«.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Nacisti na Švedskem

Švedska policija je odkrila pred kratkim tajno nacistično organizacijo, ki je imela svoj glavni stan v ulici Birger Jarlsgatan 23 v Stockholmu. Vodil jo je 30 letni Björn Lundahl, ki so ga aretirali.

Policija je našla več skladšč orožja okrog Stockholma in na drugih krajih v državi v g'avnem stanu pa kup orožja in seznam z več sto imeni članov organizacije. Glavni stan je bil poln Hit'erjevih slik in nacističnih zastav s kljukastimi križi. Preiskovalni organi so našli tudi precej fotografskega materiala, ki kaže med drugim švedske nacistične pri vežbanju, in navodila za njihove bodoče akcije. Imeli so v načrtu državni udar in pokol Judov in drugih »nezaželenih elementov«. Vadili so se celo že v obišanju! Organizirani so bili po vzorcu nacističnih SA in SS ter Gestapa. To zadnjo funkcijo naj bi bil opravljal »Bojni oddelek Svea Rike«, ki ga je vodil sam Lundahl. Ta oddelek je opravljal tudi vohunske posle; podatke so izročali veleposlaništvu Združene arabske republike v Stockholmu. Od tam so dobivali tudi denar. Zbirali so zlasti podatke protijudovskega značaja. Svoje delovanje so krili za pročeljem neke zasebne ustanove in založbe, ki jo je ustanovil bogati, nacistično usmerjeni inženir Carlberg, ki je umrl leta 1962.

Med zaplenjenimi dokumenti je našla policija že podpisano »smrtno obsodbo« proti univerzitetnemu docentu Bernhardu Tarshysu, ki je po rodu Jud, in listino, iz katere je razvidno, da so mislili pomoriti sploh vse Jude na Švedskem, tudi otroke, in sicer z injekcijami, nato pa trupla sežgati. Izbrali so celo že krematorij, neko podjetje za sežiganje odpadkov v Strömsholmu, 30 km od Stockholma. V dokumentu je tudi rečeno, da obvladujejo danes švedsko življenje »demokratska birokracija« in »judovske skupine moči«. Zanimivo je, da so švedski nacisti ustanovili tudi svoj športni klub, kjer so se učili boksanja, juda itd. Ta klub so vzdrževali samo s sredstvi, ki so jih dobili kot »športna organizacija« od stockholmske občine! Kot taka so se lahko posluževali lokalov vodstva za otroško skrbstvo v Stockholmu!

»Vodja« Lundahl je bil že od leta 1958 član ameriške rasistične organizacije Ku Klux Klan. Hotel je ustanoviti podružnico te organizacije tudi na Švedskem. Švedski nacisti so imeli zveze s celo vrsto podobno usmerjenih organizacij v Evropi. Te so »The Northern League« v Angliji, Ku Klux Klan v Ameriki, »Nation Europa« v Zahodni Nemčiji, ki izdaja časnik z enakim naslovom, in z italijansko revijo »Mlada ideja« (v šved. izvirniku stoji »The Young Idea«), ki jo izdaja neko nacistično usmerjeno gibanje, pa tudi z južnoafriško vladno študentovsko organizacijo ter z mednarodno nacistično revijo »Northern World«.

Švedski nacisti so imeli pristaše tako med študenti kot med vojaštvom. Pripravljali so večjo organizacijo, ki naj bi štela nekaj tisoč članov. Z njo so se hoteli polastiti oblasti. Policija je aretirala dosle sedem voditeljev. Po odkritju nacistične za-

rote pa je na vrat na nos odpotoval iz Stockholma tajnik veleposlaništva Združene arabske republike Kamel Hamed.

Na zaroto so opozorili anonimni dopisi listu »Expressen«, policija pa je posegla vmes šele potem, ko je odkopala po podatkih v pisnih več skladišč nacističnega orožja.

Značilno je, da je nastala ta organizacija v vzorni in socialni demokraciji Švedski, v deželi blaginje, in v času, ko bi moralo biti, po tolikih procesih proti ogabnim nacističnim zločinem, že vsakomur jasno, kaj je pomenil nacizem. To dokazuje, da noben narod ni imun pred politično demagogijo, totalitarnimi popadki in norostjo.

Spor za Jordanovo vodo

Politika — vojne se poslužuje vseh sredstev in tudi zagrajevanja rek, kakor se to kaže zdaj v sporu med arabskimi državami in Izraelom. Arabske države grozijo, da bodo speljale tok reke Jordan po svojih tleh, da bodo Izraelci ostali — na suhem. Svetopisemska reka Jordan vali svoje kalne valove komaj nekaj sto kilometrov daleč v Mrtvo morje. Tudi množina vode ni bogve kaj velika; znaša letno komaj 1880 milijonov kubičnih metrov. Vendar pa je za izraelsko republiko življenjske važnosti. Potrebna je ne le za napajanje vodovodov itd., ampak goni tudi dinamostroje v električnih centralah in Jordanove vode napajajo tudi puščavsko zemljo. Izraelci so spremenili z njegovo pomočjo velik del puščave Negev v rodovitno svet. Negev pa meri malo manj kot polovico vsega državnega ozemlja.

Zadnji spori med Izraelom in sosednjimi arabskimi državami so povzročili tako napeto ozračje, kakršno je bilo na Bližnjem vzhodu le še ob sueški krizi leta 1956. Sovražnosti se pa tokrat niso vnele toliko zaradi mej ali verske mržnje, marveč predvsem zaradi Jordana. Tako Izraelci kot Arabci potrebujejo Jordanovo vodo za namakanje suhe zemlje. Arabske države, zlasti Jordanija, pa tudi Sirija in Libanon, zahtevajo večji delež Jordanove vode. Zahtevajo opirajo na dejstvo, da priteka v Jordanovo strugo 77 odstotkov vode iz arabskih gornjih dotokov, ki so Jarmuk, Benias in Hasbani. Z izraelskega ozemlja pa prejema Jordan le 23 odstotkov vodnega pritoka. Poleg teh računov dodajo še, da odpade na Izraelce le 21 odstotkov vsega prebivavstva, ki živi na ozemlju Jordanovega porečja.

Bivši ameriški predsednik Eisenhower je skušal že pred leti ublažiti spor zaradi Jordana. Na njegov ukaz so izdelali strokovnjaki pod vodstvom inženirja Johnstona poseben načrt za pravično porazdelitev svetopisemske vode. Ta načrt je določil eno tretjino rečne vode za uporabo izraelski državi. S to količino bi mogel Izrael trajno namakati nad 40 tisoč hektarov zemlje. Jordanija in Sirija pa le 52 tisoč hektarov, kar je sorazmerno dosti manj. Arabske države zato ne sprejmejo Johnstonovega načrta. Sklenile so, da bodo Izrael »izsušile«. Vodo iz rečic Banias in Hasbani, ki napajata Jordan, nameravajo speljati v poseben prekop, ki bo tekel vzdolž izraelske meje in bo namakal arabsko ozemlje. Šele

SPOR MED ARABCI

Med egiptovskim predsednikom Nasserjem in tuniškim Burgibo je prišlo do pravih nasprotij zaradi izraelskega vprašanja. Predsednik Burgiba zahteva, naj se priznajo izraelske meje, kot so določene od Organizacije Združenih narodov, Egipt se pa temu predlogu odločno upira.

Burgiba je pripravljen tudi izstopiti iz Zveze arabskih držav, ker očita Naserju, poleg drugega, da ravna z drugimi arabskimi državami, kot da bi bili njegovi sateliti. Na seji glavnega odbora vladne Destour-stranke je tuniški predsednik z vso odločnostjo poudaril, da ne bo Kairo vodil politike Tunisa in da mora ostati Arabska zveza le organizacija suverenih in svobodnih arabskih držav. Za seboj ima večino domače javnosti.

daleč na jugu, izven izraelskih mej, se bo spet priključil Jordanu. Izraelska vlada pa izjavlja, da bo smatrala odtakanje Jordanove vode za vojno napoved. In če izbruhne vojna, je le malo verjetno, da bi imeli Arabci potem še dosti opraviti z Jordanom, ker Izraelci komaj čakajo, da rešijo svoje spore z arabskimi državami enkrat za vselej — z orožjem.

Ključ umetnim satelitom

(Nadaljevanje s 1. strani)

prebira iz žepnih priročnikov osnovne podatke o deželi, kamor je namenjen, je vzrok, da tako malo vemo o dejanskih vzrokih mednarodnih kriz, n. pr. v Indokini, v Dominikanski republici, na Cipru, v Boliviji in drugod. Kako more tak posebni dopisnik, ki je štiriindvajset ur prej prispel na kraj »krize« in katerega glavni stan je kak luksuzni hotel, ugotoviti, kaj je dejansko vzrok eksplozije ljudske jeze v tej ali oni »nerazviti« deželi? V tem je vzrok, da sicer kmalu poznamo vse osebnosti, ki nastopajo na odru tamkajšnjega dogajanja, ostanemo pa v popolni temi o tem, za kaj pravzaprav gre in zakaj je narod pripravljen dati na tisoče smrtnih žrtev! Ali res samo za to, da sme imenovati predsednika enega generala, recimo z brčicami, namesto drugega, brez njih?

Dan za dnem beremo o bojih v Indokini, o bombardiranjih, o atentatih, o državnih udarih, toda nismo še brali res temeljitega poročila o tem, kaj misli ljudstvo v Južnem in kaj misli ljudstvo v Severnem Vietnamu, zakaj so na jugu takorekoč vsi proti vladi v Saigonu, od budistov in katoličanov do vietkongovcev, in zakaj ljudstvo na severu tako pasivno prenaša vse tisto, čemur ga izpostavljajo mogočniki v Hanoju in v Pekingu? In po večtedenski »krizi« v Dominikanski republici svet še vedno ne ve, ali gre res za poskus komunističnega prevrata ali le za zadržitev pošteni in spontanosti ljudskih teženj po demokraciji in socialni pravičnosti, po več kot treh desetletjih okrutne diktature?

Vse kaže, da razpolagajo tiskovne agencije sicer z mnogimi »špecialisti«, a z malo takimi, ki bi bili sposobni prodreti v jedro problemov ali ki bi čutili veselje za to. Ravno nezadostna poučenost o vzrokih mednarodnih napetosti pa je lahko tisto, kar more pripeljati svet v še hujše krize in tudi do nove svetovne vojne. To pa je paradoks v dobi televizije in umetnih satelitov za telekomunikacije.

SOLSKA PRIREDITEV

Dne 6. junija 1965 ob 17. uri bo v Kulturnem Domu zaključna prireditev osnovnih šol. Vabila so na razpolago na šolah. Izkupiček je namenjen Šolskemu patronatu

9 Tržaškega

Zahteva nabrežinskega občinskega sveta

Oblasti naj umaknejo zadržke

Devinsko-nabrežinski občinski svet je v tokrek na redni seji ponovno razpravljal o vprašanju dvojezičnega napisa na spomeniku padlim partizanom v Miljah. Kot smo poročali, je v tej zvezi svetovalec Slov. Skupnosti dr. Floridan predložil resolucijo, ki med drugim poziva prefekta dr. Mazzo, naj izda dovoljenje za odkritje spomenika z napisom v italijanskem in slovenskem jeziku, pri čemer naj upošteva, da je bila večina padlih v osvobodilni vojni slovenske narodnosti. O tem vprašanju je zavzel svoje stališče tudi občinski odbor v posebni izjavi, ki jo je v začetku seje prebral župan D. Legiša. Izjava se glasi:

V zvezi z vprašanji, ki se postavljajo glede spomenika padlim partizanom iz Milj, želi občinski odbor občine Devin-Nabrežina ponovno poudariti skupno voljo — kar je tudi prišlo do izraza s proslavo 25. aprila v občinskem svetu — da se prizna prispevek, ki sta ga ljudstvi, živeči v naši pokrajini, dali boju proti diktaturi in za osvoboditev domovin izpod tuje okupatorja.

Demokratske in protifašistične sile, ki podpirajo občinski odbor, se čutijo moralno in politično blizu vsem evropskim osvobodilnim gibanjem. K perspektivi ustanovitve Evrope, ki bo temeljila na teh načelih, menijo, da dajejo svoj prispevek s tem, da so vzpostavili stvarno in iskreno sodelovanje med dvema narodnima skupinama. Politične skupine, ki podpirajo odbor, menijo, da različna ocenjevanja osvobodilnih gibanj v tukajšnjih krajih ne morejo načeti vrednot, ki združujejo vse ljudi iz vrst odporščitve, kajti ta ocenjevanja je treba postaviti v poseb-

OBISK V LJUBLJANI

V soboto, 22. t. m., se je zaključil dvo-dnevni uradni obisk številnega odposlanstva predstavnikov dežele Furlanije-Juljske krajine v Sloveniji. Odposlanstvo, ki ga je vodil deželni predsednik Berzanti, je imelo važne razgovore z najvišjimi predstavniki Izvršnega sveta republike Slovenije in si je tudi ogledalo Velenje in Bled.

Predmet razgovorov je bilo zlasti gospodarsko in kulturno sodelovanje med našo deželo in Slovenijo. Predsednik Berzanti se je zahvalil slovenskim predstavnikom za podporo, ki jo daje jugoslovanska vlada v pristojnih mednarodnih krogih italijanskim prizadevanjem, da bi v okolici Doberdoba ustanovili protosinkronon, od česar si Italija in zlasti dežela Furlanija-Juljska krajina obetata velike gospodarske koristi. Deželni predstavniki so se v Ljubljani tudi potegovali za zgradnjo avtomobilske ceste Gorica - Ljubljana, ki naj bi služila zlasti gospodarskemu napredku Goriške.

V uradnih pozdravnih govorih sta najvišja predstavnika Slovenije in tukajšnje dežele obrazložila stališči dveh vlad do narodnih manjšin. Upamo in pričakujemo, da bodo ti stiki obrodili tudi nekaj konkretnih sadov v korist prizadetih manjšin.

no zgodovinsko perspektivo, v okviru katere je prišlo do tistih tragičnih in slavnih dogodkov.

Občinski odbor Devina-Nabrežine ne more drugega kot odkloniti izvajanja tistih, ki nasprotujejo napisu v italijanščini in slovenščini na spomeniku in ki nočejo priznati krvavega prispevka, katerega je slovensko ljudstvo dalo v boju proti nacizmu in fašizmu, s svojimi padlimi, s svojimi mučeniki v Rižarni, v ul. Ghega in na Opčinah, niti se ne more smatrati kot volja, da se ne prizna narodnostni značaj miljske občine.

Odbor izraža hkrati svojo zaskrbljenost, da bi miljski dogodek, ki bi moral prispevati k stvarnemu sožitju med dvema narodnostima, mogel ponovno povzročiti takšna nesoglasja in nerazumevanja, ki bi onemogočila pozitivni proces, do katerega je prišlo s sodelovanjem italijanskih in slovenskih demokratov.

Zato vabi oblastva in združenja, naj vprašanje rešijo v tem duhu dejanskega razumevanja. Od oblastev občinski odbor zahteva hitro odločitev, ki naj odstrani svoje zadržke in ki naj pomeni globoko spoštovanje do padlih, in sicer nad in izven katerekoli strankarske špekulacije.

Z vsebino izjave so se strinjali predstavniki vseh političnih skupin in zlasti predlagatelj resolucije dr. Floridan, ki je med drugim izrazil svoje zadovoljstvo, da je glede tega vprašanja nastala v občinskem svetu široka protifašistična fronta, kar je svetu samo v čast. Vsebinsko izjave bodo poslali v vednost vsem pristojnim oblastvom in prizadetim organizacijam.

Županovo poročilo o občinskem proračunu

V nadaljevanju se je župan imel daljše politično-upravno poročilo o letošnjem občinskem proračunu. Potem ko je poudaril, da je proračun v skladu s politično-pravnimi smernicami in z glavnimi točkami sporazuma, na katerem temelji sedanja večina v občinskem svetu, je nadaljeval:

»Preden kratko spregovorim o letošnjem proračunu, smatram za potrebno najaviti do'očene upravne novosti, s katerimi smo morali računati pri sestavljanju osnutka proračuna.

Glede na novo politično-upravno stvarnost, ki je nastala z ustanovitvijo dežele s posebnim statutom Furlanije-Juljske krajine, vse kaže, da se bo spremenila dosedanja oblika državne pomoči krajevnim ustanovam na Tržaškem ozemlju. Doslej je namreč država krajevnim ustanovam pomagala tako, da je vsako leto poravnala primanjkljaje njihovih proračunov in da je z lastnimi sredstvi izvrševala določena javna dela, in sicer v okviru tako imenovanih gospodarskih načrtov, ki so jih sestavljali in predlagali izvoljeni predstavniki krajevnih ustanov.

Od letos dalje je Komisija za Trst, kateri je zaupana naloga, da upravlja znani sklad

10 milijard za potrebe Tržaškega ozemlja, mnenja, naj bi krajevne ustanove, se pravi tudi naša občina, prejemale enotno nakazilo tako za kritje primanjkljaja kot za izvedbo izrednih javnih del. To pomeni, da gospodarskih načrtov, kakršne smo doslej poznali, ne bo več, oziroma da se bodo izredna javna dela odslej izvajala na osnovi postavk občinskega proračuna.

Ta važna upravna novost nas seveda navdaja z zadovoljstvom, saj gotovo pomeni priznanje in krepitev občinske avtonomije. Zahtevala pa bo seveda tudi spremembo ali, bolje rečeno, okrepitev občinskega tehničnega in upravnega aparata, oziroma njegovo prilagoditev novim zahtevam in novim nalogam ter odgovornostim. Pred nove naloge in odgovornosti so nadalje postavljeni tudi upravitelji, zlasti občinski odbor.

To so torej razlogi, zaradi katerih osnutek našega letošnjega proračuna predvideva okrog 73 milijonov lir primanjkljaja.

Preden preidem k primerjavi med osnutkom proračuna in upravnim programom večine občinskega sveta, želim pojasniti, da je odbor sestavil seznam vrste javnih del, ki jih namerava izvesti s sodelovanjem dežele.

Mislil tu predvsem na naslednja dela:

- a) javna dela izrazito turističnega značaja;
- b) zgraditev oziroma izpopolnitev greznic;
- c) zgradnja določenega števila ljudskih stanovanj.

Ker obstojajo možnosti, da se vsaj del teh objektov zgradi s sodelovanjem dežele, smo smatrali za potrebno in koristno izbrati to pot.

Beneška Slovenija

Cedad:

POLETNE PRIREDITVE

Staro mesto ob Nadiži se z vso vnemo pripravljajo na poletne prireditve, ki privabljajo vsako leto veliko število okoličanov in tudi tujcev celo iz daljnih krajev.

Prva prireditev se bo vršila že zadnje tri dni tega meseca. To bo razstava značilnih domačih vin. Priglasilo se je že trideset večjih pridelovavcev različnih vinskih vrst. Obenem bo odprta tudi razstava »konjičkov« ali hobijev, to se pravi zbirka vseh mogočih predmetov, s katerimi se mnogi ljudje ukvarjajo v prostih urah. Predmeti, od starih ur pa do kakih hroščev, bodo izpostavljeni v dvoranah kulturnega krožka »P. S. Leicht«. Priglasilo se je že kakih trideset razstavljavcev. Tretja razstava v istih dneh bo pa kazala kmetijske stroje. Prireditve bodo poživljale folklorne skupine in plesi. Se bolj bo pa Cedad razigran v dneh od 31. julija in do 2. avgusta. Vršil se bo »Nadiški festiva« za katerega pripravljajo krajevna turistična zveza zelo obširen spored. Nastopale bodo mednarodne folklorne skupine, tudi iz Jugoslavije. Odbor si je pridobil celo sodelovanje slovitih zvezdnic, obeh sester Kessler in igralcev italijanske radiotelevizije.

Neme:

GOSPODARSKA RAZSTAVA

V dnevih od 5. do 7. junija se bo postavil naš okraj z velikim gospodarskim praznikom. Krajevno turistično društvo bo priredilo razstavo značilnih domačih vin. Obenem se pripravljajo na pobudo okrajne živi-

PROSLAVE 24. MAJA

Svečanosti za 50 letnico vstopa Italije v prvo svetovno vojno so se začele v Gorici že v nedeljo. Ob vznožju kostnice na Oslavju je bil položen kot vsako leto lovorjev venec. Nato je sledila maša za padle.

V ponedeljek ob devetih dopoldne so se začele svečanosti na Travniku z mašo in nagovori vojaških in civilnih osebnosti. Gangljiv prizor je bil, ko je stopila na oder stara slovenska mati iz Steverjana, ki je prejela srebrno svetinjo za svojega padlega sina. Ta je letalski častnik Miroslav Komjanc, iz znane družine z Valerišča. Komjanc je padel v Vzhodni Afriki 2. maja 1941. Pridobil si je za junaštvo srebrno svetinjo, sedaj mu je vojno ministrstvo podelilo še drugo srebrno v spomin.

Popoldne so bile po mestu vojaške porvork. Ulice in javni lokali so bili polni starih, a še vedno živahnih a'pincev, ki so se vračali s svojega zbora v Trstu.

SPOMENIK PADLIM

Že več časa se razburjajo novofašisti zaradi predloga, naj se na goriškem pokopališču postavi spomenik padlim partizanom. Misinski poslanec Sponziello je vložil na vlado celo oster protest, češ da bi tak spominski kamen žalij domo'jubna čustva večine goriškega prebivavstva.

Poslancu je odgovoril podtajnik zunanjega ministrstva, da so poteka'la pogajanja z jugoslovansko vlado že ob prenosu kosti padlih italijanskih vojakov iz Jugoslavije. Takrat je beograjska vlada izrazila željo, da bi postavila malo kostnico na goriškem

- *Hanalška dolina*

norejske zveze tudi razstava goveje živine. Bližnji in daljni gospodarji iz naših vasi bodo dobili na teh razstavah marsikatero koristno pobudo.

Za turiste bo tudi poskrbljeno, da se bodo mogli zabavati. Poleg dobre in poceni pokušnje vin bodo imeli priložnost občudovati razne furlanske plesne skupine iz Cente, iz Ločnika in od drugod.

Gorjani:

ZA TURIZEM

Naši gorski kraji severno od Čedadu in Vidma se morejo kosati po prirodnih lepotah in zanimivostih z marsikaterimi drugimi v državi. Razlika je samo ta, da jih znajo drugje izrabiti za povzdigo turizma, pri nas smo pa v tem pogledu še da'eč nazaj. Prebivavci naših vasi si sami ne morejo dovolj pomagati, pristojne oblasti pa ne nudijo še dovolj otipljivih podpor za povzdigo turizma.

Prav nad nami se dvigajo lepa pobočja in vrhunci Karmanov ali Čapmonov in Laneža. Veliki Čapmon sega preko 1700 metrov. Z njegovega vrha se odpira edinstven razgled na vse kraje med Terom in Tilmentom. Do tisoč metrov visoko vodi cesta, ki je bila dobra tudi za avtomobile. Zato so se potrudili tudi mnogi izletniki v te kraje. Zadnje čase je pa v tako slabem stanju, da si ne upajo več voziti po njej. Z dan 2. junija je napovedan »gorski praznik« na vrhu Čapmona. Popravili so tudi kapelico pod vrhom in jo okrasili z lepim Odrešenikovim kipom. Tujcev pa ne bo dost, če se ne bo popravila tudi cesta, ki je ena najbolj razglednih v naših krajih.

Iz Goriške

pokopališču, kamor bi prenesli ostanke padlih z drugih manjših pokopališč.

Ob koncu pismenega odgovora je podtajnik še poučil misinskega poslanca tako'e: »Takšno dovoljenje ne odgovarja samo duhu reciprocitete, ampak tudi načelom čovečanstva in krščanske ljubezni, ki so vedno navdajala italijansko zadržanje pri skrbi za pokopavanje padlih brez ozira na politične razlike.«

Seveda, poslanec in njegovi somišljeniki se niso zadovoljili s to izjavo. Morda so menili, da mora vlada prekiniti vse dobre odnose s sosedno državo in začeti njim na ljubo strupeno nacionalistično politiko.

Števerjan:

SE O VODOVODU

Do'go let zaželeni vodovod v števerjanskih vaseh je začel delovati. Poročali smo že, da so ga prejšnjo nedeljo slovesno odprli. Ko je pricurljala voda, so se začele oglašati tudi kritike, delno opravičene, popolnoma pa ne. Gre namreč za ceno kubičnega metra vode, ki se zdi marsikomu previsoka, ker znaša sto lir za kubični meter. Po drugih goriških in tržaških občinah je precej nižja. Širi se tudi glas, da bo morala vsaka hiša odplačati sorazmerno določeno začetno vsoto, ne glede na uporabo vode. Za sedaj so to le glasovi, katere bo prihodnja občinska uprava potrdila ali zavrnila.

Poslušati pa je treba tudi drugo plat zvona. Pomisliti je treba, s kakimi stroški in naporji so vodovod zgradili. Vzdrževanje pa bo tudi zahtevalo veliko denarja. Števerjanska občina bo morala plačevati goriški po 45 lir za kubični meter. Stroški za električni pogon celotne vodovodne naprave bodo tudi znašali okrog 50 tisoč lir mesečno. Občinarji upajo, da bo kljub tem težavam našej občinski odbor kako možnost, da se bo vodna cena nekoliko znižala. Vsi pa izražajo priznanje in zahvalo zlasti sedanjemu županu Podveršiču, ki se je to'liko trudil za števerjanski vodovod.

Pevma:

VELIKANSKA ŠKODA

Prejšnji teden sta nevihta in silen vihar povzročila še zadnjo škodo po vrtovih, sadovnjakih in vinogradih. Oplazilo je poleg Pevme prav hudo tudi Štmaver, Oslavje in brajče gori do Števerjana. Pevmsko in solkansko polje je bilo najbolj izpostavljeno. Silni veter, po več desetih kilometrov na uro, je uničil poganjke, in sicer na vetrovni severni strani, dočim so na drugi strani deb'a ali trte poganjki in cveti ostali.

Kljub temu pa smemo oceniti celokupno škodo ne le na 15 milijonov lir, kakor so pisali časniki, ampak tudi dvajset in več. Prizadeti gospodarji čakajo, da se bodo pokrajnske in tudi deželne oblasti zganile ter škodo ocenile. Se razume, da gole statistike ne bodo poravnale škode, ampak da bo potrebna tudi takojšnja dejanska pomoč.

Rupa:

SE TA MANJKA!

Rast letošnjih pridelkov ne kaže prav dobro. Povrtnino je že pred časom suša precej prizadela. Zdaj se je pa v obilni meri pojavil še hrošč. Potrebno bi bilo, pa ze'lo hitro, da bi poseglo vmes kmetijsko nad-

zorstvo in dalo na razpolago potrebna sredstva proti temu škodljivcu.

Še nekaj glede volitev. Na sp'ošno se opaža še vedno neka brezobrižnost med ljudmi, tudi med mladino. Ne moremo mimo tega, da ne bi ugotovili, da je večina volivcev pričakovala volivno skupnost pod imenom in znakom kot za deželni svet, ne pa samo z lipovo vejico in z napisom samo ene slovenske skupine SDZ. Volivci se tudi sprašujejo, kdo je določeval imena z'asti za pokrajnske volitve v našem okrožju. Marsikdo bi rad volil pokrajnsko listo, z lipovo vejo, a se ne more strinjati s predlaganim kandidatom. Na žalsot je tako, da se volitve pripravljajo v ožjem in premalo demokratičnem krogu. Kdaj bomo prišli do pametne skupnosti?!

PREFEKTOV OBISK — VOLITVE

Prejšnjo sredo se je mudil v Sovodnjah na uradnem obisku goriški prefekt. Župan in odborniki so mu predložili najbolj žive potrebe v občini. V prvi vrsti so mu prikazali potrebo po novem šolskem poslopju, ki res ne ustreza več sedanjim potrebam, kar je tudi prefekt sam priznal. Druga najna potreba je cesta na Vrh in asfaltiranje občinskih cest tudi po drugih vaseh. Za vsa ta dela je potrebnih poleg že nakazanih desetih milijonov še drugih deset.

S prefektom so občinski možje govorili še o napeljavi telefona na Vrh in o odkritju spomenika padlim, ki bo v nedeljo 30. maja. Prefekt je za vse te zadeve pokazal zanimanje in je obljubil svojo pomoč, da se uresničuje. Po razgovorih je obiskal otroški vrtec, kjer so priredili ma'čki visokemu gostu prisrčen sprejem in so mu tudi pokazali razstavo ročnih izdelkov.

Volivno gibanje se je po vložitvi kandidatnih list za občinski svet skoro pogoilo. Na sestankh SDZ za nabiranje podpisov in izbiranje kandidatov za listo z lipovo vejico je prišlo tudi do mučnih prizorov. Nekatere navzoče, ki ne piskajo prav po taktu gotovih goriških gospodov, so naganjali z imeni »novolistarji« in podobno.

Za volitve sta vloženi dve listi. Prva je lista Občinske enotnosti, kjer je na prvem mestu sedanji župan Češcut. Na listi SDZ z lipovo vejico je pa nosilec gostilničar Mirco Hmeljak. Na obeh je tudi nekaj mlajših, ki so po večini iz sosednjih vasi. Volivci pa še sedaj ne odobravajo, da ni prišlo v Sovodnjah do skupne liste z imenom Slovenska skupnost in z znakom lipove veje, kot smo jo imeli pri zadnjih volitvah v deželni svet. Sprašujejo se, na koga pade krivda, da se rinejo zlasti za pokrajnske volitve v ospredje osebe, katerih niti prav ne poznamo.

RAZSTAVA

Naš slovenski rojak iz Gorice, slikar Andrej Košič, prireja osebno umetniško razstavo v dneh od 27. maja do 11. junija. Otvoritev se bo vršila danes ob 10. uri v Galeniji na Korzu.

Umetnik razstavlja 22 oljnatih slik; predvsem ga veže pokrajina, kateri vtisne na platnu svoj osebni pečat. Košič je priredil že več osebnih razstav, tudi v Trstu in v Jugoslaviji. V javnosti se je pa prvič predstavi' leta 1954. Od tedaj dalje je pokazal že velik umetniški napredek.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kaj hoče „gledališče mladih 65“?

V okviru akademskega kluba »Jadran« se pripravljala nova igralska skupina »Gledališče mladih 65« na svoj prvi nastop. Nastopi a bo v Kulturnem domu v Trstu dne 2. junija ob 21. uri z dramo Erwina Sylvanusa »Korczak in otroci«. Drama obravnava nacistično preganjanje Židov na Poljskem in problem resnice, saj pravi avtor: »...gre za človeka, Janusza Korczaka, o katerem gre glas, da ni nikoli lagal, le enkrat, prav na koncu, je lagal. Ne gre za izmišljeno usodo. Za resnico gre.«

V drugem delu večera pa bo sledila montaža pisem na smrt obsojenih. Oboje režira Jožko Lukeš, član Slovenskega gledališča v Trstu. S to predstavo se želi »Gledališče mladih 65« oddolžiti spominu vseh žrtev nacizma in fašizma.

Skupina »Gledališče mladih 65« ni nastala samo zaradi želje po igralskem izživljanju, temveč iz globljega smotra.

Med pobudniki »Gledališča mladih 65« je gospodična Savina Remec, ki je že večkrat nastopila na raznih recitacijskih večerih in pri gledaliških predstavah. Precej let se že ukvarja z gledališčem. Iz te njene ljubezni do gledališča je vzkliha tudi sedanja pobuda.

Zastavili smo ji nekaj vprašanj glede nastanka in dela »Gledališča mladih 65«:

Kakšen je točno namen »Gledališča mladih 65«?

Namen je predvsem ta, da bi uprizarjali sodobna kvalitetna dela, ki bi obravnavala probleme, katere občuti današnji človek in zlasti mladina, posebno pa slovenska mladina v zamejstvu.

Se vam je zdelo potrebno poudariti: »v zamejstvu«?

Da, ker je naš prvi cilj obramba narodnega obstoja in obujanje narodne zavesti, dramljenje k aktivnosti, da se naša slovenska mladina ne bo prepuščala več pasivnosti ali celo lenobnosti, kakor ji nekateri že očitajo. Poleg tega bi tudi želeli odpraviti vse tiste pregrade, ki preprečujejo sodelovanje med mladimi, tako kulturno kot družabno. Slovenci moramo spet najti možnost in sredstva medsebojnega nazorskega dialoga, ki vodi tudi k človeškemu zblizanju in k plodnemu sodelovanju, kjer je po treznih presoji in iz narodnih razlogov le mogoče. Take pregrade so v naši igralski skupini že padle. Naj še omenim, da sestavljajo našo skupino mladi ljudje, ki se že dalj časa resno ukvarjajo z gledališčem.

Kateri problem je no vašem tisti, ki ga sodobni človek in zlasti mladina najbolj občuti?

Jaz lahko govorim samo zase, kakor jaz občutim. Meni se zdi najakutnejši problem zmaterializiranost sveta in človeka in s tem odtujevanje od

Literni „škandal“ v Lizboni

Društvo portugalskih pisateljev je podelilo visoko literarno nagrado pisatelju Luandinu Vieiru iz Angole. Nagrado je dobil za svojo knjigo »Luanda«. Vieira pa je bil obsojen leta 1963 na 14 let ječe zaradi terorizma. Podelitev nagrade Vieiru je zelo razjezila portugalske nacionaliste, ki so iz maščevanja opustošili prostore društva portugalskih pisateljev v Lizboni. Vlada pa je razpustila društvo portugalskih pisateljev. Policija je pozvala štiri člane Društva pisateljev, ki so bili v razsodišču za podelitev nagrade, naj pojasnijo, kako je prišlo do podelitve nagrade Vieiru.

Društvo portugalskih pisateljev je objavilo poročilo, v katerem pravi, da je podelilo nagrado Vieiru samo zaradi literarnih odlik njegove knjige. Podelitev nagrade nima ničesar opraviti z ne-literarno dejavnostjo Vieira.

Predsednik društva portugalskih pisateljev, romanopisec Joaquim Paco Darcos, je odstopil, še preden je vlada razpustila društvo.

Portugalska policija je aretirala pisatelja Da Fonseca in Augusta Abelaira, nato pa še Pinheira Torresa. Vsi trije so bili člani razsodišča Društva portugalskih pisateljev, ki je podelilo nagrado Luandinu Vieiru. Zaslišala pa je še dva druga člana razsodišča, vendar ju ni aretirala. To sta kritik Gaspar Simoes in pisateljica Fernanda Botelho.

sočloveka, skoro do popolne medsebojne nekomunikativnosti. Današnja civilizacija s svojo tehnizacijo prinaša s seboj nevarnost, da se bo človek postopno tudi sam začel spreminjati v nekak avtomat. To se že kaže tudi v tem, da današnja mladina na splošno premalo ceni duhovne vrednote in se opaja ob cenenih komercialnih surrogatih kulture, kot so na primer modno popevkarstvo, komercialni filmi in razna druga plaža. Mislim pa, da ni vedno sama mladina tega kriva, ampak tudi to, da je vse preveč prepuščena sama sebi. Naloga starejših bi bila, da bi jo usmerjali v iskanje duhovnih vrednot in da bi ji pri tem dajali vzgled.

Zakaj ste izbrali dramo »Korczak in otroci« in pisma na smrt obsojenih?

Dramo Erwina Sylvanusa »Korczak in otroci« smo izbrali zato, ker je to res dobro in moderno delo, ki na svojski način obravnava preganjanje Judov na Poljskem, in ker psihološko poglobljeno rešuje vprašanje krivde in zvestobe resnici. Zdelo se nam je primerno, da z njim počastimo spomin na vse padle v odporiškem gibanju. Da bi ta namen in to idejo še podkrepili, bomo dodali dramo še »Montažo pisem na smrt obsojenih«. Tako se bo predstavila javnosti vsa skupina. Gre za pisma obsojencev raznih narodnosti. Montažo je pripravil Jožko Lukeš, ki oboje tudi režira.

Kakšen je nadaljnji program vaše skupine?

Ker programa za naprej še nimamo dokončno izdelanega, rajši še ne bi o njem govorila. Mislimo pa vsekakor izbirati dela po kriteriju, ki smo ga že prej omenili, to je taka, ki so aktualna.

KONCERT V GORICI

Katoliško prosvetno društvo M. Filej v Gorici je priredilo dne 23. maja v goriškem Katoliškem domu koncert pevskega zbora Lojze Bratuž. Imenoma sta na odru nastopala mešani zbor, ki ga je vodil Ivan Bolčina ter moški zbor pod vodstvom Zdravka Klanjščka. V prvem delu nam je mešani zbor zapel nekaj polifonskih skladb Gallusa in Miollija ter pesmi Simonitija, Deva in Adamiča; moški zbor pa Simonitija in Vodopivca. V drugem delu sporeda je moški zbor posvetil svoj nastop M. Fileju in L. Bratužu; mešani zbor je pa koncert zaključil s štirimi skladbami Schwaba, Vrabca, Hubada in Venturinija.

Oba dirigenta sta pokazala, da budno pazita na čistost zvoka in mehko, ne nasilno podajanje. Ta intimen način petja je posebno primeren pri izvedbah polifonskih skladb. Prav tako pri nekaterih narodnih, ki imajo otožen značaj. Zato je bila Adamičeva Huda zima res vzorno podana, prav tako Schwabov Večer na morju. Tudi moški zbor se je odlično uveljavil. Pri Simonitijevih Plovi, plovi in Bolen mi leži smo slišali, da ima zbor lepe tenorje-soliste. Vse pesmi so moški zapeli z lepo ubranostjo, intonirano čisto in s primernim občutjem. Le pri Filejevi Slovenski fantje bi si bili res zaželeli več fantovskega duha! Tudi še pri nekateri drugi pesmi bi ne škodilo nekoliko več temperamenta, nekoliko več sproščenosti. Večkrat je imel poslušalec vtis, da zbor poje le z nekoliko preveliko zadržanostjo in da si z glasom ne upa prav na dan. Ker ima zbor v celoti zelo prijetne glasove, sem prepričan, da bi z večjo sproščenostjo le pridobil na blesku. Z bolj številnimi javnimi nastopi si bo zbor brezdvomno pridobil večjo samozavest in s tem večjo prepričljivost.

Na vsakem koncertu se pripeti tudi kakšen spodrsrlaj. Ta gre lahko na račun neizogibne treme, lahko pa tudi na račun preuranjenega nastopa. Vendar naj si takih nevsčnosti zbor ne jemlje k srcu! Človek ni stroj in javni nastop zahteva

SPACAL RAZSTAVLJA

Lojze Spacal je bil povabljen zadnji čas na razstavo »Umetnost in rezistenca v Evropi«, ki je prirejena v muzeju v Bologni. Tam razstavlja svojo sliko »Talci v ulici Ghega«.

Spacal se udeležuje tudi grafične razstave za nagrado Biella, v katere razsodišču je bil med drugimi ravnatelj ljubljanske Moderne galerije Zoran Kržišnik.

Smrt Marije Dabrowske

V soboto so pokopali v Varšavi poljsko pisateljico Marijo Dabrowsko, sicer na državne stroške, a po katoliškem cerkvenem obredu. Čeprav se v življenju ni javno prištevala h katoličanom, je Dabrowska v svojem testamentu naročila, naj jo pokopljejo cerkveno. V varšavski katedrali je približno dva tisoč oseb prisostvovalo pogrebni obredom. Na grobu pa sta ji govorila v slovo minister za kulturo Locjan Motyka in predsednik zveze poljskih pisateljev Jaroslav Iwaszewicz.

Maria Dabrowska je bila splošno spoštovana in priljubljena ter je uživala velik ugled v poljski književnosti in v vsej javnosti. Zaslovela je s svojimi deli v času med obema vojnama. Njeno največje delo, družinski roman v štirih knjigah »Noči in dnevi« je izšel leta 1934 in je od takrat doživel mnogo naklad; preveden je tudi v mnoge jezike.

Kot v tem romanu se je Maria Dabrowska skoraj vedno ukvarjala tudi v svojih krajših romanih in povestih z življenjem na deželi, z vaškimi izobraženci, malimi plemiči in kmeti. Dabrowska pa ni bila le pisateljica, ampak tudi sociologinja in publicistka. Mnogo let je živela v Belgiji in Angliji. V Švici je študirala naravoslovje. Da je imela ta odlična pisateljica tudi velik pogum, je dokazala še pred nekaj meseci. Mala in nežna, kot je bila, je stala na tribuni na zborovanju književnikov in s tihim, toda neustrašenim glasom brata svoj protest proti povratku cenzure in varuštva nad književniki. Pred letom dni je tudi podpisala slovito pismo 34-ih pisateljev proti cenzuri in za spoštovanje v ustavi zajamčenih pravic razumnosti. S tem je dokazala, da je ostala do konca zvesta svojim idealom človeštva in svobode.

RAZSTAVA V KULTURNEM DOMU

24. t. m. so odprli v Kulturnem domu v Trstu razstavo osmih primorskih umetnikov.

velik živčni napor in le človeško je, če kak trenutek pozornosti odpove. Važen je celoten vtis. In ta vtis je v vsakem oziru pozitiven. Zbor poje kultivirano, je odlično uglašen in je sestavljen iz prizadevnih pevcev, ki imajo poleg tega še odličnen glasovni material. Z nadaljnjim delom bo brez dvoma odpravil še nekatere manjše hibe. Zato je treba zboru in dirigentoma za lep uspeh le čestitati.

G. M.

Profil za profil

(Glej Primorski dnevnik z dne 23. V. 1965)

Ako bomo vrli Slovenci jedrovite (ATOMSKE) dobe, ko, bodisi pri proženju ušes gozdniku (RADIU), bodisi pri usmerjanju zrakel proti dal'noškilcu (TELEVIZORJU), bodisi pri uporabljanju tolikih orodij sodobne onegavnice (TEHNIKE) od daljnogolca (TELEFONA) do daljnopaska (TELEPRINTERJA), od slikokuklja (FOTOAPARATA) do samogončiča (AVTOMOBILA), lahko bistro očno (EVIDENTNO) uvidimo, s kakšno marnostjo si rod človeški zavojščuje sile natorre, tako da tvega celo s klobasačnicami (RAKETAMI) na spojinski (KEMICNI) pogon zvezdoplovne (ASTRONAVTSKE) vzlete, kjer celo zvezdoplovci s prikazensko (FANTASTICNO) skočnostjo lazijo iz vseirske kurnice (KABINE) v praznočo, ako bomo torej Slovenci dandanašnji s takšno čistolovsko (PURISTICNO) mahovitostjo naskakovali sleherno ptujko, potem s takšnim gorjupim dlakojajčarstvom (PEDANSTVOM) ne bomo izpričevali toliko svoje duhovne živnosti (VITALNOSTI) kolikor svojstveno slaboušnost, ki ji je liki Prešernovemu pisarju ptuje, kar presega narodobudno stvarnobrumnost (PRAGMATIZEM). Namesto da slovenski prosvetniki (KULTURNIKI) nastavljamu nedolžno vojščicico (POLEMIKO) okrog ljuboslovnih (FILOLOSKIH) ocirkovščin (DETAILOV), ne bi bilo bolj natorno, ko bi se z dejstvokazi (ARGUMENTI) lotili pogledljivk (IDEJ)?

ALOJZ REBULA

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Naši javnosti ni hotel iti iz spomina občni zbor Jadranske banke v Trstu. Kako bi mogli tudi pozabiti polom banke, katera je pogoltnila vse premoženje Slovencev in Hrvatov, ki so bili pri njej udeleženi in prešla nato v italijanske roke?

Velika banka je prešla v tako oblast Italijanov, da je bilo na občnem zboru zastopanih 514 slovenskih deležev proti nič manj

159. Dr. F. BESEDNJAK

ko **43.225 italijanskim**. V upravni svet ni prišel **niti en Slovenec**.

Jadranska banka v Trstu nalaga kakor vsaka banka svoj denar pri različnih industrijskih podjetjih. Tako je ta banka udeležena pri tiskarni Edinost z lepim številom akcij in je vsled tega solastnica tiskarskega podjetja.

Dokler je bila Jadranska banka v rokah Slovanov, so bili sogospodarji pri tiskarni Edinosti Slovani, sedaj, ko je zavod italijanski, so postali sogospodarji tiskarne italijanski fašistovski bankirji. Pri edini slovenski tiskarni v Trstu imajo kot solastniki besedo tržaški župan senator Pitacco in bankirji iz starega kraljestva.

Znano je vsej javnosti, da ni izplačala Jadranska banka niti enega vinarja od prejetih 13 milijonov našim zadržam. Toda narodni pomen Jadranske banke se izkaže, če povejmo, da je dala banka več kakor 3 milijone lir **neki italijanski zadrugi**. To je korist, ki jo je imelo naše gospodarstvo pri izmenjavi 13 milijonov.

SOLASTNIKI — FAŠISTI

Toda to ni še vse. Kakor znano, je bil tržaški dnevnik Edinost združen s tiskarno

Edinost v eno samo podjetje. Zaman smo se mi borili v Trstu, da bi se list ločil od tiskarne in postal last naše organizacije. Zahtevali smo to ponovno in z velikim poudarkom.

V trenutku, ko je prešla Jadranska banka v roke italijanskega fašizma, smo povzdignili zadnjič svoj glas in pozvali tržaško gospodo, naj se zgane in izpolni našo staro zahtevo. Presramotno bi namreč bilo za slovenski in hrvatski narod v Italiji, če bi nje gov edini dnevnik moral prenašati tudi najmanjšo oblast italijanskih fašistovskih bankirjev.

S to zadevo se je pečal tudi ljubljanski Slovenec in poročal, da sta poslanec Šček in dr. Besednjak že davno zahtevala, naj se Edinost osamosvoji, a njun trud je bil vselej brezuspešen. Po našem je bilo z narodnega stališča nedopustno, da bi bila Jadranska banka solastnica edinega slovenskega dnevnika in nadzornica uredništva.

Zato smo pozvali gospode, naj se zganejo in iztrgajo nemudoma list iz oblasti Jadranske banke. V mislih sva imela dr. Edvarda Slavika, ki je bil predsednik lista in tiskarne Edinosti.

PRIVATNI KONZORCIJI

In res nam je dr. Slavik v Edinosti od 27. julija 1923 podal pojasnilo, v katerem pravi:

»Res sta mi navedena gospoda predlagala, da bi se list Edinost ločil od tiskarne, toda ne zato, da bi se izročil v last naši politični organizaciji, temveč privatnemu konzorciju, v katerega bi gospoda imenovala tri osebe, a »tržaški gospodje« tudi tri.«

Zdaj vemo torej prvič iz ust samega dr. Slavika, da sta se poslanec Šček in dr. Be-

sednjak res borila za osamosvojitve našega edinega dnevnika iz oblasti Jadranske banke in to priznanje je odločilno, kajti z narodnega stališča je bila prva in **poglavitna** stvar osvoboditev iz bankirske oblasti, vse ostalo je bilo postransko.

In kaj sta predlagala glede ostalega poslanec Šček in dr. Besednjak? Predlagala sta, naj stopi namesto tiskarne z Jadransko banko konzorcij, v katerega imenuje ena politična struja tri člane, druga tudi tri. Pri dnevniku, ki je skupen vsem trem deželam in obema strujama, je bilo to stališče pravilno in vsak pošten človek ga mora odobravati. Kje je tisti narodno čuteč človek, ki bi dajal prednost raje Jadranski banki kakor zaupnikom našega politično organiziranega ljudstva?

V tej zavesti sta stavila poslanec Šček in dr. Besednjak imenovani predlog. Kako ga je sprejel dr. Slavik? On ga je kratkómaló odbil in ni hotel nič slišati o kaki spremembi pri lastništvu dnevnika. Nam je šlo za Jadransko banko, od nje se je bilo treba ločiti in to je bilo jedro vsega.

Tega gospodje niso sprejeli in mi jih danes vprašamo: Če niste hoteli predlaganega konzorcija, zakaj niste ustanovili vsaj svojega lastnega v Trstu? Zakaj niste izročili lista vsaj v last politične organizacije za Trst in okolico?

In ko je šla banka v popolno oblast italijanskih fašistovskih bankirjev, tedaj smo vas zadnjič pozvali, da list osamosvojite. In res nam je dr. Slavik odgovoril, da italijanska Jadranska banka nima nobenih deležev tiskarne Edinosti, da torej ni solastnica ne tiskarne in ne dnevnika Edinosti. Gospodje v Trstu dajejo torej javnosti na znanje, da so se res zganili in končno izpolnili našo večletno zahtevo. Mi smo se morali takih stvari iz narodnih oziróv le iskreno veseliti.

(Dalje)

Imel je navado, da se je vsak dan potem, ko je po sedem ali osem ur študiral dela sv. Ambrozija ali sv. Križostoma, sprehajal kakšno urico med rožnimi gredami na vrtu in premišljeval. To je bila celo ena najp odnejših uric njegovega delovnega dneva.

Vendar pa niti njegovo nagnenje k meditiranju niti navdušenje, s katerim se je poglobljajal v verska vprašanja, nista bili tako močni, da bi mogli obvarovati duha našega filozofa pred konkretnjšimi stiki in sunki življenja. In ko je takrat zagledal tajnika generala Vandeleurja vsega raztrganega in krvavečega v družbi svojega hišnega gospodarja in ko je opazil, da sta začela oba spreminjati barve in se skušala izmakniti njegovim vprašanjem in da je prvi celo nesramno zanikal svojo identiteto, je prav hitro pozabil na svoje svetnike in cerkvene očete ter začel razmišljati o tej čudni zadevi.

»Ni dvoma, da je bil to res mr. Hartely«, je premišljeval. »Toda kaj za vruga ga je zaneslo sem In zakaj zanika, da je to on? In kaj more imeti skupnega s tem nepridipravom, kot je moj hišni gospodar?«

Medtem ko si je zastavljal ta vprašanja, je pritegnilo njegovo pozornost še nekaj drugega. Pri oknu v pritličju blizu hišnih vrat se je prikazal mr. Raeburn, in čisto slučajno so se njegove oči srečale z očmi mr. Rollesa. In kot da bi ga bilo to vznemirilo in prestrašilo, je vrtnar takoj z vso naglico spustil doli zavese.

»Hm, morda gre za prav lepo zadevo, vendar pa se mi ne zdi prav jasna«, je pomislil mr. Rolles. »Ta človek ima nekaj za bregom in ne bi rad, da bi kdo odkril, kaj. Prisegel bi, da se ta dva dogovarjata za kakšno barabščino.«

In v prsih mr. Rollesa se je zbudil tisti agent tajne policije, ki se skriva bolj ali manj v vsakem od nas, in zahteval, da pride do besede. In tako se je mr. Rolles s hitrimi koraki, ki so bili nekoliko v nasprotju z njegovim resnim obnašanjem, začel sprehajati po vrtu. Kmalu je prispel na kraj, kjer je bil Harry preskočil zid, in odkril polomljena rožna stebela in po-

16

R. L. STEVENSON

MAHARADŽOV DIAMANT

Zgodba o mladem duhovniku

teptano zemljo. Dvignil je pogled do vrha zida in odkril, da je bila opeka na tistem kraju opraskana in da je visela z ene od črepinj, ki so bile nasajene vrh zida, krpa hlač. Tako torej pride človek na prijateljjev vrt, da bi si ogledal rožne grede? je pomislil.

Požvižgajoč si je začel ogledovati teren. Takoj je lahko ugotovil, kje je Harry priletel na tla in kje se je široka in ploska noga mr. Raeburna pogreznila v zemljo, ko se je stegnil, da je prijel mladeniča za vrat. Pri natančnejšem ogledu se mu je celo zazdelo, da razloči sledove prstov, ki so brskali po tleh in pobirali nekaj, kar se je bilo razstreslo.

»Ta stvar postaja zanimiva«, je pomislil mr. Rolles. Tisti hip je zagledal predmet, ki je bil skoraj popolnoma pogreznjen v zemljo. Naglo ga je izvlekel in ugotovil, da je eleganten tok, vezan v marokansko usnje s pozlačenimi okraski. Bil je globoko zarit v zemljo in zato ga mr. Raeburn v svojem hlastnem iskanju ni bil opazil. Mr. Rolles ga je odprl in vzkliknil od začudenja. Pred njim se je zasvetil na blazinici iz zelenega žameta izredno velik in najčistejši diamant. Bil je velik kot račje jajce, zelo fino obrušeno in brez vsakega madeža. In ker je svetilo nanj sonce, je metal bliške kot bi švigale iz njega električne iskre, tako da se je zdelo, da ga kar peče v rokah in kakor da mu tisoč plamenov vžiga srce.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

»OLIMPIJA« SE VEDNO VODI

Ljubljanska »Olimpija« je v nedeljo premagala na domačih tleh »Slavonijo« iz Osijeka s 4:0 in tako še vedno vodi na lestvici II. zahodne lige s 45 točkami pred »Slobodo«, ki je premagala »Sibenik« z 2:1 in ima zdaj 43 točk.

Drugima dvema slovenskima moštvooma v II. ligi pa gre zelo različno — »Mariboru« dobro, ker je na tretjem mestu na lestvici, »Kladivarju« iz Celja pa slabo, ker se ne more rešiti s predzadnjega meta. V nedeljo je igral neodločeno z moštvo »Famos« (0:0), medtem ko je »Maribor« porazil »Rudarja« 3:0.

Mnogi menijo, da je »Olimpija« že zagotovljen vstop v I. ligo. Tako bi imela Ljubljana in vsa Slovenija po mnogih letih spet enega svojega predstavnika v I. jugoslovanski ligi.

Ta razvoj je ravno obraten kot v Trstu, kjer se bodo morali ljubitelji nogometa vdati v to, da bodo videli odslej igrati »Triestina« — vsaj za eno leto — v C ligi. Gledali bodo torej lahko na domačih igriščih le še tekme čisto lokalnega interesa. »Triestina« je namreč v nedeljo spet izgubila, tokrat s »Pro Patrie«. Pri tem so si igralci »Triestina« sami zabili po nesreči dva avtogola, edina, ki sta padla v tej tekmi.

NAPET POLOŽAJ NA VRHU A LIGE

V A ligi italijanskega prvenstva je položaj na vrhu napet, ker je med vodečim »Interjem« in »Milanom« samo za eno točko razlike. Prvi ima 51 točk. Oba sta v nedeljo zmagala. Prvi je krepko premagal »Atalanto« na njenem igrišču, drugi pa je na domačem igrišču komaj zmagel »Varese«.

»Milanu« je začelo zmanjkovati sape in zato so strokovnjaki mnenja, da ne bo mogel več dohiteti in prehiteti »Interja«, ker sta do konca prvenstva samo še dve tekmi. Na tretjem mestu je »Torino«, ki je v nedeljo namahal »Bologno« na svojem igrišču kar s 5:0.

JUGOSLOVANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

V jugoslovanski I. ligi krepko vodi beograjski »Partizan« s 37 točkami, pred »Sarajevom« s 33 točkami. Na tretjem mestu je »Rijeka«, ki jih ima 31. Zagrebški »Dinamo« je šele v sredi lestvice.

Na koncu pa je gneča in se lahko položaj še spremeni. Za zdaj sedita na repu »Trešnjevka« in »Sutjeska«, z 18 točkami vsaka, medtem ko jih ima »Velež« 19 in še cela vrsta moštev ne mnogo več.

SLOVENSKI AKADEMSKI KLUB JADRAN

VLJUDNO VABI
NA PRVI NASTOP

»GLEDALIŠČA MLADIH 65«

KI BO V SREDO 2. JUNIJA OB 21. URI
V GLEDALIŠKI DVORANI KULTURNEGA DOMA
Uprizorilo bo dramo Erwina Sylvanusa

KORCZAK IN OTROCI

TER

MONTAŽO PISEM NA SMRT OBSOJENIH

Režira: JOZKO LUKES

Glasbena oprema: EDVARD MARTINUZZI

S to predstavo se želi »Gledališče Mladih 65«
odolžiti spominu vseh žrtev nacizma in fašizma.

Razgovor med nami

Imam občutek manjvrednosti, ker sem bila v šoli vedno slabše oblečena kot druge in tudi prav nič lepa. Zato se nobena sošolka ni preveč rada družila z menoj in tudi učitelji so bili z menoj mrzli, čeprav nisem bila med najslabšimi učenkami. Doma smo bili revni in mi niso mogli kupovati lepih oblek. Tudi za mo'e zdravje se ni nihče brigal in tako sem imela več časa kot učenka slabe zobe. Zdaj sem v službi, zobe imam popravljene, vendar se ne morem iznebiti občutka, da sem še vedno nesimpatična drugim in zlasti fantom. Tako sem še vedno osamljena. Stara sem 26 let. Kaj naj storim?

Adele

Občutek manjvrednosti in zapostavljenosti se lahko počasi in skoro nehoti zakorenini v nas. Priznam, da se ga ni lahko znebiti. Težki časi so sedaj za teboj: dokončala si študije, imaš službo in možnosti, da lahko skrbiš tudi zase in za svoj zunanji videz. Z lepo obleko, pričesko in primernimi lepotili lahko vsaka ženska postane ljubka, če že ne lepota. A na prodaj ni ničesar, kar bi napravilo človeka simpatičnega. Samo ti imaš ključ do src drugih ljudi. Osebe, ki so poleg tebe, čutijo, da je v tebi nek odpor in neprijeten odnos do njih. Ti podzavestno že vnaprej opustiš vsak poskus, da bi navezala stik z ljudmi, ker se bojiš, da boš naletela na njihov hladen odgovor.

Pri tvojih letih pa človek lahko prikljče na pomoč svojo trdno voljo in razum. Prepričati se moraš, da mora biti tvoj odnos do ljudi drugačen, če hočeš, da ti bodo vračali simpatijo. Bodi bolj odprta, nežna, dobra in pripravljena, da se včasih nasmeješ z drugimi vred. Uspeh morda ne bo takojšen, a glej, da spet ne obupaš, ker se bo sicer okrog tebe ustvarjala vedno večja praznina in tvoja reakcija bo vedno večji odpor in končno skoro sovraštvo do ljudi.

MARTINA

Tako je zlasti psihologija pravilno znano stvarno osvetlila prvo in največjo krščansko zapoved, zapoved ljubezni. Zakonska ljubezen je sicer v primeri s splošno zapovedjo ljubezni do bližnjega svoje vrste, sui generis, zato je prav, da si jo pobliže ogledamo.

NARAVA ZAKONSKE LJUBEZNI

Po svoji naravi vključuje zakon, kot vsaka oseba, telesno, duševno in duhovno plat, torej *sexus*, *eros* in *agape*.

Pod *sexus*, spolnost spadajo vse biološke funkcije in občutja od spočetka do rojstva. Dasi je njen cilj potomstvo, vendar je neposredni motiv egoistično sladostrastje in poželenje. Zato služi spolnosti partner le kot sredstvo, kot objekt za dosego cilja. Spričo tega je spolnost neosebna, ne izbira osebe, ampak išče le objekt. Zavaljo tega vodi lahko v skrajno nemoralno (prostitucija).

Nasprotno pa je *eros* naravnano na duševnost partnerja, ki je lahko samo določena, izbrana osebnost. Erotično zadržanje se izraža pri ženi v njeni milini, šarmu, prikupnosti, ljubeznivosti, pri možu pa v viteštvu, nežnosti do žene, v pogumu in uslužnosti in žentlemenstvu. Pomanjkljivi razvoj *erosa* v zakonu je morda njegova najpogostejša bolezen in hiba. Kajti žena si želi predvsem nežnosti in prisrčnosti, večini mož pa je erotično razpoloženje tuje. Spričo tega je toliko žena duševno razočaranih nad svojimi možmi in postanejo otopele (*frigidae*). Torej je problem zakona v vzgoji in kulturi mož; prav tako kakor je problem vzgoje otrok v vzgoji in kulturi očetov. Možje kot močnejši spol dejansko nosijo soodgovornost za srečo zakona in družine ter obče družbe. Seveda jim morajo pri tem pomagati žene, jim s svojo milino in nežnim razumevanjem krepiti čut samozavesti in moškosti. Skratka, za moža in ženo je potrebna zakonska in družinska vzgoja. A doslej se je poudarjala preveč enostransko samo vloga in odgovor-

ŽENA IN ZAKON MIRIAM

nost žene. Posledica tega je, da se mora sedaj težišče prenesti na moža, da se **obeno** čutita odgovorna in pa tudi zaslužna za srečo v zakonu in družini ter v družbi.

»AGAPE« — DUHOVNA POVEZANOST

Poleg tega ima pa zakonska ljubezen še tretji duhovni aspekt, ki se običajno označuje z *agape*. Tu gre predvsem za duhovno povezanost, ki se izraža v skupnih duhovnih interesih in kulturi zakoncev. Kakor leži težišče pri *sexu* na jazu, na *erosu* na paru, sega pa pri *agape* preko zakoncev v družbo in ju z njo povezuje.

Za dober zakon so potrebne vse tri sestavine zakonske ljubezni, ki se pa morajo med seboj dopolnjevati; nikoli pa si ne zoperstavljati in se izolirati, kar bi pomenilo pač polom zakona. Zakon je organska celota kot telo in pomeni mnogo več, kot vse njegove sestavine skupaj, kakor je vsaka celota nempirno več, kot so njene sestavine.

Vsekakor pa ostane ena glavnih nalog pri vseh bodočih prizadevanjih za popolnejši zakon, da se jasno osvetli in povdari pomen erotičnega doživljanja v zakonu. To je najtežja umetnost v ljubezni. Umetnost ne pomeni zgolj izpolnitev narave, temveč hoče preko nje ustvariti nekaj novega, osebnega, kar še ni preje obstajalo. Praktično pomeni to za moža, da naj ne zahteva od žene nikake nežnosti, za katere ne občuti ona nobenega veselja, ker je mož ni predhodno na to duševno pripravil. Treba je znati razlikovati važno od nevažnega. V bistvu je ljubezen neko stanje, zadržanje, bolj kot storitev, akcija. Manj govorjenje kot izžarevanje. Potemtakem je daleč od prave ljubezni: »fare l'amore«; mi Slovenci vsaj »ljubimo«. Največji sovražnik ljubezni pa je poželjivost, ki hoče nekaj zase in se posluži drugega le za to, da zado-

volji svojo potrebo. V zakonski ljubezni ne smeta postati mož in žena nikoli drug drugemu objekt, sredstvo uživanja, to je nemoralno in greh. Ne more biti govora o »zakonski dolžnosti«, ker se zakonca lahko le darujeta. Vsaka kretnja mora izražati željo obeh, za kar morata biti duševno vzajemno pripravljena, potem bo oba osrečevala in vedno bolj zblíževala v vse višjem doživljanju ljubezni in zakona — kot je po božji zamisli. Zakon mora postati vir radosti, sproščenosti in sreče! — prisposodba raja!

SPOLNOST NI NIŽJI NAGON

V zvezi s tem naj nam bo jasno, da ni spolnost sama na sebi noben nižji nagon (to lahko postane le, kadar je izolirani in izključni činitelj izživljanja). Prav obratno, spolnost v povezavi z duševnostjo in duhovnostjo v pravi zakonski ljubezni, je najvišji človeški nagon, namreč edini, ki kaže preko jaza do partnerja in do otroka in odgovarja izpolnjevanju božje zapovedi ljubezni. Toda pri človeku ni spolnost kot pri živali zgolj v službi razmnoževanja, temveč je vse bolj v službi ljubezni, v kolikor je pač njen sestavni del. Videli pa smo, da je ljubezen toliko močnejša, kolikor bolj se spolnost podredi *erosu* in *agape*, kolikor bolj se zna človek čustveno in duhovno dvigati in prelaščati.

Po svoji naravi je torej zakon totalna doživljenjska skupnost moža in žene, ki obsega vsa področja človeške eksistence in jih bistveno spreminja. Smisel in poslanstvo zakona pa je, da mož in žena vodita drug drugega vzajemno kakor tudi svoje otroke k popolnosti in tako posvečujeta svoje in družinsko življenje ter po njem občestveno, torej je v skrajni liniji služba zakona služba — Bogu.

KONEC

B
A
R
E
E
E

Po povesti
O. Curwooda
riše
Miki Muster

349. Jim Carvel je snel nahrbtnik in izvlekel iz njega kos surovega, svežega mesa. »Zjutraj sem ga ulovil,« je razlagal Bareeju. »Dobro je, le pokusi!« Vrgel je meso predenj. Baree se ni obotavljal, prestregel ga je v odprte čeljusti. Lačen je in prijatelj mu daje meso! Že med tem, ko je hlastno jedel, je čutil, da se mu vračajo moči.

350. Potem je Jim spet oprtal nahrbtnik in nataknil krplje. »Vstani, sokol! Na pot morava!« je poklical, skoraj kot da bi ukazoval. To je Bareeja zbegalo. Obstal je na mestu in opazoval Carvela, ko je odhajal. Jim se dolgo časa ni ozrl. Baree je pogledal v nasprotno smer, proti Lac Bainu in zacvilil. Takrat ga je Jim poklical: »No, greš, sokol?«

351. Se v tej razda'ji je Baree videl, kako se njegov prijatelj ljubeznivo smehlja. Njegov glas je bil drugačen, kot Pierrotov. Spominjal ga je na mehke Nepeesine besede. Zato se je umiril. Prevzela ga je želja, da bi ubogal tujca. In želja, da bi postala prijateljja. Počakal je še, da je Jim izginil za drevesi. Potem je stekel za njim.

352. Zvečer sta se Jim in Baree utaborila v goščavi, deset milj oddaljen od vrste McTaggartovih pasti. Sneg, ki je naletaval dve uri, je izbrisal njune sledove. Carvel je razpel majhen svilen šotor in skuhal večerjo. Potem se je naslonil na deblo in zadovoljno kadil. Blizu njega je pri ognju ležal Baree in ga pozorno opazoval.

353. Tudi Jim je gledal Bareeja. Potem se je začel pogovarjati z njim. »Dobro je, če imaš koga, s katerim lahko pokramljaš, kaj? Vem, tudi ti si včasih zaželiš, da bi lajal, pa nimaš komu, ker si sam. Glej, jaz sem tudi sam ...« Pomel si je roki nad ognjem in z veseljem gledal, kako se je Baree splazil bliže, prav k njegovim nogam. Pobožal ga je.

354. Iz mirnega počitka so Bareeja predramili oddaljeni glasovi. Z glavo, sklonjeno do tal, jih je prav dobro slišal. Zacvilil je, cviljenje se je čez čas prešlo v tiho, svareče renčanje. Carvel je vstal in gledal na jug. Poleg njega je stal Baree z dvignjeno glavo in naježeno dlako. Jim mu je rekel: »Tvoji sorodniki, stari prijatelji, volkovi!«